SEIMAS PRIĖMĖ VAIKO TEISIŲ APSAUGOS PAGRINDŲ ĮSTATYMĄ

1. Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse (LR CK) nustatyti konkretūs terminai, kuomet tėvams nesiimant aktyvių veiksmų ir nekeičiant savo elgesio po vaiko paėmimo, jiems gali būti ribojama tėvų valdžia. Kai šio kodekso 3.254 straipsnio 3 punkte nustatytu pagrindu yra nustatyta vaiko laikinoji globa, valstybinė vaiko teisių apsaugos **institucija ne vėliau kaip per 60 kalendorinių dienų nuo vaiko laikinosios globos nustatymo kreipiasi į teismą dėl tėvų (tėvo ar motinos) valdžios apribojimo**, išskyrus atvejus, kuriais, nustačius vaiko laikinąją globą, tėvai (tėvas ar motina) deda pastangas pakeisti savo elgesį arba yra kitų priežasčių, kurios valstybinei vaiko teisių apsaugos institucijai leidžia pagrįstai manyti, kad egzistuoja reali galimybė grąžinti vaiką į šeimą.“

Ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo teismo sprendimo dėl laikino tėvų (tėvo ar motinos) valdžios apribojimo įsiteisėjimo valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija, o prireikus prokuroras kreipiasi į teismą dėl laikino tėvų (tėvo ar motinos) valdžios apribojimo tęsimo arba neterminuoto tėvų (tėvo ar motinos) valdžios apribojimo nustatymo.

2. Vaikų, kuriems nustatyta globa (rūpyba), ir globėjų (rūpintojų) centralizuotą apskaitą tvarko Vyriausybės įgaliota institucija Vyriausybės nustatyta tvarka (LR CK). VTAS turi aktyviai bendradarbiauti tarpusavyje, siekdami nustatyti vaikui globą šeimoje ir domėtis, ar kitose savivaldybėse yra parengtų asmenų, kurie galėtų globoti vaiką (-us).

3. Socialinių paslaugų įstatymo pakeitimu apibrėžtos budinčio globotojo, globos centro sąvokos. Budintis globotojas – fizinis asmuo, atitinkantis Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse globėjui (rūpintojui) keliamus reikalavimus, išklausęs globėjų ir įtėvių mokymus ir budinčių globotojų konsultavimo kursus, pagal su globos centru sudarytą tarpusavio bendradarbiavimo ir paslaugų teikimo sutartį prižiūrintis likusius be tėvų globos vaikus, socialinės rizikos vaikus, su kuriais nėra susietas giminystės ryšiais, arba šioje sutartyje nustatytais atvejais teikiantis kitokią pagalbą vaiko tėvams, siekiant grąžinti vaiką į šeimą. Budintis globotojas vykdo veiklą pagal individualios veiklos pažymėjimą). **Nustatytos konkrečios jų pareigos**.

4. Praplečiamos galinčių įvaikinti asmenų **amžiaus ribos,** siejant jas ne su konkrečia 50 metų amžiaus riba, o su darbo santykių faktu (darbingo amžiaus asmuo – asmuo iki Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo nustatyto senatvės pensijos amžiaus). Nuo 2018-01-01 įvaikinti turės teisę darbingo amžiaus asmenys, tinkamai pasirengę įvaikinti. Išimtiniais atvejais teismas galės leisti ir vyresnio amžiaus asmenims.

5. Praplėsti šie apibojimai, dėl kurių asmenys negalės tapti įvaikintojais: įvaikintojais negalės būti asmenys, **nuo kurių yra atskirtas vaikas, nuteisti už tyčinį nusikaltimą** žmoniškumui, žmogaus gyvybei, laisvei, seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui, vaikui ir šeimai, visuomenės saugumui, dorovei, nusikaltimą, pavojingą žmogaus gyvybei ir sveikatai, sunkų sveikatos sutrikdymą, taip pat nusikaltimą, susijusį su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingosiomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis, neatsižvelgiant į tai, **ar teistumas yra išnykęs, ar panaikintas įstatymų nustatyta tvarka.** Dėl asmens, **nuteisto už kitas nusikalstamas veikas,** teisės įvaikinti sprendžia teismas, įvertinęs padarytos nusikalstamos (nusikalstamų) veikos (veikų) pobūdį ir pavojingumą bei atsižvelgdamas į vaiko interesus.

6. Lietuvos Respublikos Darbo kodekso pakeitimais **įvaikinusiai šeimai suteikiamos tokios pačios atostogos, kokiomis naudojasi visi tėvai gimus vaikui. Siekiant paskatinti įvaikinimą, palengvinti adaptacinį periodą ir užtikrinti finansinę paramą vaikus įvaikinusioms šeimoms.**

Tėvystės atostogos (DK 133 straipsnis papildytas nauja 2 dalimi) – per tris mėnesius nuo teismo sprendimo įvaikinti įsiteisėjimo (skubaus vykdymo atveju – per tris mėnesius nuo sprendimo vykdymo pradžios) dienos darbuotojams suteikiamos trisdešimt kalendorinių dienų nepertraukiamos trukmės **tėvystės atostogos.** Įvaikinus du ir daugiau vaikų – šios atostogos suteikiamos per šešis mėnesius nuo teismo sprendimo įvaikinti įsiteisėjimo (skubaus vykdymo atveju – per šešis mėnesius nuo sprendimo vykdymo pradžios) dienos. Šioje dalyje nurodytos atostogos nesuteikiamos tuo atveju, kai įvaikintas sutuoktinio vaikas arba kai įtėviui tam pačiam vaikui prižiūrėti jau buvo suteiktos atostogos vaikui prižiūrėti. Už nustatytų atostogų laiką mokama Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo nustatyta išmoka.

Įvaikinto vaiko priežiūros atostogos (DK 134 straipsnio 2 dalies pakeitimas) – per vieną mėnesį nuo teismo sprendimo įvaikinti įsiteisėjimo (skubaus vykdymo atveju – per vieną mėnesį nuo sprendimo vykdymo pradžios) dienos pagal šeimos pasirinkimą įmotei ar įtėviui, išskyrus atvejus, kai įvaikintas sutuoktinio vaikas arba kai įmotei (įtėviui) tam pačiam vaikui prižiūrėti jau buvo suteiktos atostogos pagal šio straipsnio 1 dalį, suteikiamos dvidešimt keturių mėnesių trukmės atostogos vaikui prižiūrėti. Jeigu darbuotojas tuo pačiu metu tam pačiam vaikui prižiūrėti turi teisę tiek į atostogas pagal šio straipsnio 1 dalį, tiek pagal šią dalį, darbuotojui suteikiamos atitinkamos atostogos jo pasirinkimu. Darbuotojai, turintys teisę gauti šias atostogas, gali jas imti pakaitomis. Įvaikinto vaiko priežiūros atostogos bus apmokamos Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymo 14 straipsnio nustatyta tvarka.

Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba intensyviai ruošiasi vaiko teisių apsaugos sistemos pertvarkai nuo 2018 metų liepos 1 dienos, Seimui priėmus Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymą. „Sukursime nepertraukiamai veikiančią vaiko teisių apsaugos sistemą, kuri užtikrins vienodą praktiką, apsaugant ir ginant vaiko teises. Pradės veikti kitos kokybės vaiko teisių apsauga. Mūsų siekis – visoje Lietuvoje turėti tuos pačius vertybinius pamatus, aiškų reagavimą į vaiko teisių pažeidimus ir operatyvų sprendimų priėmimą, – pabrėžia Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos vadovė Žydronė Žukauskaitė-Kasparienė, pažymėdama, kad įsigaliojus įstatymui, savivaldybėse dirbantys Vaiko teisių apsaugos skyrių darbuotojai taps centrinės institucijos darbuotojais, tad tarnyboje dirbs per 640 žmonių. Vaiko teisių apsaugos tarnybos bus pavaldžios centrinei institucijai ir dirbs pagal vieningus standartus.

Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos informacija